

ČETRDESET GODINA
DJELOVANJA I TRIDESET
GODINA IZLAGANJA
CJELOVITOGA STALNOG
POSTAVA ATELIJERA
MEŠTROVIĆ U ZAGREBU,
FUNDACIJA IVANA
MEŠTROVIĆA

LJILJANA ČERINA

Fundacija Ivana Meštrovića, Zagreb

Atelijer Meštrović, Fundacija Ivana Meštrovića u Zagrebu muzejska je ustanova s određenim posebnostima. Isključivo je vezana za ime istaknutoga hrvatskog kipara Ivana Meštrovića. U 1999. godini navršit će se četrdeset i sedam godina otkako je Ivan Meštrović darovnim ugovorom darovao SR Hrvatskoj nekretnine u Zagrebu, Splitu i Otavicama s određenim brojem svojih djela. U istoj godini obilježit će se četrdeseta obljetnica sustavnog djelovanja Atelijera Meštrović, stručnoga i znanstvenog obrađivanja djela i života Ivana Meštrovića te trideseta obljetnica izlaganja djela Ivana Meštrovića u sklopu cjelovitoga stalnog postava Atelijera Meštrović i osam godina od formiranja Fundacije Ivana Meštrovića. To su nadnevcu koje ne smijemo zaboraviti ni propustiti, pa ćemo se ukratko prisjetiti što se događalo tijekom tih godina.

velikim umjetničkim središtima Europe 1919. godine kao cijenjen i priznat umjetnik odlučio nastaniti u Zagrebu. O toj odluci u *Uspomenama na političke ljude i događaje* piše: *Nešto novca sam imao, što sam bio zaradio u inozemstvu, te sam pomislio da je najbolje da kupim neku kuću u Zagrebu, pa da tu stvari sakupim i spremim, te da imam gdje stanovati kad se budem, tu i tamo, vraćao kući. Tražio sam nešto u Gornjem gradu, jer mi je izgledalo mirnije i zgodnije.* Kako mu se izjalovila kupnja kuće koju je odabrao, u istoj knjizi navodi: *Budući da sam mogao ostati u Zagrebu samo par dana, kupio sam bez razmišljanja jednu drugu kuću u Gornjem gradu i tako se "nastanio" u Zagrebu.* Dakle, 1920. godine Ivan Meštrović je kupio kompleks od tri čestice Mletačku 6, 8 i 10 u gradu Zagrebu.

Prema podacima Lelje Dobronić, na čestici broj 6 nalazila se drvena prizemnica sagrađena malo prije 1745. godine, a srušena 1922. godine pri Meštrovićevoj adaptaciji cijelog kompleksa. Na čestici broj 8 nalazila se zidana jednokatnica s mansardom i po tri prozora na pročelju prema ulici. Spominje se od 17. stoljeća, a vjerojatno je u drugoj polovici 18. stoljeća doživjela određenu građevnu intervenciju. Na tu se kuću nastavlja jednokatnica izgrađena na čestici broj 10, s tri prozora na pročelju i vežom prema ulici, a datira se u drugu polovicu 18. stoljeća. Premda je djelomice objavljeno, potrebno je provesti cjelovitu stručnu obradu tjeka novogradnje u 1921. na čestici br. 6 i

OBITELJSKA KUĆA I ATELIJER

Ivan Meštrović se nakon boravka u

dogradnje i preuređenja u razdoblju 1923-1924. na česticama broj 8 i 10. Kako je stambena kuća, atrij i atelijer u Mletačkoj 6 i 8 postao Atelijer Meštrović, nužno se kratko osvrnuti na realizaciju tog kompleksa.

Ivan Meštrović angažirao je 1921. godine arhitekta Viktora Kovačića za izradu projekta atrija i atelijera u Mletačkoj 6. Prema idejnim rješenjima Viktora Kovačića (na nacrtima je potpisan Stjepan Uršić) zatražena je građevna dozvola, koja je 6. listopada 1921. godine i odobrena. Za taj posao sklopljen je 23. studenog 1921. godine ugovor s graditeljem Stjepanom Uršićem. Iako se Meštrović nadao da će atelijer i atrij biti sagrađeni do ljeta 1922. godine, zbog brojnih problema gradnja se oduljila. Naime, tijekom gradnje atelijera, prilikom iskopa podruma, radnici su naišli na podzemne vode, stanari iz prizemnice u Mletačkoj 6 trebali su se iseliti, prizemnicu je valjalo srušiti da bi se započela gradnja atrija. Usto, u studenom 1922. gradnja se prekida zbog hladnoće, a gradnja atrija tek je započela. Unatoč svim tegobama što su pratile gradnju, taj je dio završen početkom 1923. Prema nacrtima moguće je zaključiti da je Ivan Meštrović u ožujku 1923. zatražio građevnu dozvolu za dogradnju i adaptaciju kuće u Mletačkoj 6-10 koje potpisuje ovlašteni graditelj Josip Žanko. Međutim, u travnju 1924. Meštrović ponovno traži građevnu dozvolu za neznatno promijenjeno rješenje dogradnje i adaptacije Mletačke 8-10 s potpisom inženjera Josipa Aljinovića. Izmjene se odnose na prizemlje, prvi kat i mansardu, odnosno

drugi kat. Zanimljivo je da je nacrt iz 1923. godine predviđao izravnu komunikaciju iz kuće u atelijer, koja je prilikom adaptacije 1963. godine zazidana. Prema podacima, stambena dozvola za Mletačku 10 izdana je 5. svibnja 1924. godine, a za Mletačku 8. rujna 1924.

Iako atrij nije u cijelosti realiziran prema idejnoj zamisli Viktora Kovačića i nacrtima iz 1923, ipak je Kovačićevim i Meštrovićevim zajedničkim rješenjima izveden poluotvoreni prostor mediteranskog ugođaja, okružen stupovima s dorskim kapitelima, u koji se ulazi s ulice i iz kojega se ulazi u atelijer i u kuću. Atelijer je prema dvorištu bio otvoren vratima i imao dva izdužena prozora, a zatvoren je zidom s vratima prema atriju. Velika količina dnevne svjetlosti dolazila je preko skošenog krova na kojemu je veliki prozor za nadsvjetlo. Keramička peć što se nalazila u atelijeru izgrađena je prema nacrtima Viktora Kovačića. Ulazna vrata u atrij iz Mletačke ulice izvedena su 1925. godine prema nacrtima arhitekta Drage Iblera.

Meštrovićeva suradnja s arhitektom Haroldom Bilinićem započela je u kolovozu 1923. godine na novogradnji i adaptaciji Mletačke 8-10. Ta suradnja nastavit će se tijekom niza godina. Ivan Meštrović većim je dijelom izmijenio kupljene gornjogradske kuće i ostvario dom u kojemu će provesti dvadeset godina. Unutrašnjost prostora oplemenio je i pridonio toplini doma izgradnjom drvenih stubišta i ograda, kasetiranih svodova i stropova. Meštrovićev dom ostao je takav do trenutka kada je taj

prostor postao izložbeni. Međutim, i tada se poštovalo arhitektonsko rješenje te su izvedene neznatne intervencije.

Rješenjem Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu od 10. rujna 1966. zgrada Atelijera Meštrović u Mletačkoj 8 stavljena je pod zaštitu države Zakonom o zaštiti spomenika kulture. U popisu

muzejsko-galerijske ustanove.

Prema prijepisu iz 1955. godine, darovni ugovor sastavljen je na tri tipkane stranice, a sastoji se od deset članaka. U prilogu se kao sastavni dio darovnog ugovora nalaze tri popisa umjetničkih djela na četiri stranice, koje darovatelj daruje Splitu i Zagrebu. U članku I.

Ivan Meštrović u kući u Mletačkoj 8 u Zagrebu, 1932. godine. Foto: V. Cvetišić, Arhiv za likovne umjetnosti HAZU, Zagreb

spomenika kulture grada Zagreba, općine Centar, uvedena je pod rednim brojem 101.

DAROVNICA IVANA MEŠTROVIĆA

Između Ivana Meštrovića kao darovatelja i dr. Miloša Žanka kao zastupnika Vlade Narodne Republike Hrvatske kao daroprimca sklopljen je 31. siječnja 1952. godine darovni ugovor koji je temelj formiranja Atelijera Meštrović kao

darovnog ugovora navode se nekretnine u Zagrebu, Splitu i Otavicama, a u članku II. daroprimac se obvezuje provoditi darovateljeve uvjete što se odnose na smještaj, čuvanje i izlaganje umjetničkih djela darovanih tom darovnicom u navedenim prostorima. Darovatelj naglašava da ne dopušta nikakav oblik kopiranja umjetničkih djela ni njihovo trajno iznošenje iz spomenutih prostora. U članku VI.

darovnice daroprimac se obvezuje da će čuvati i sve ostale darovateljeve stvari koje se nalaze u darovanim objektima, a nisu uključene u darovnicu.

To su ključne odrednice darovnog ugovora koje su definirale budući rad Atelijera Meštrović i Galerije Meštrović u Splitu odnosno Fundacije Ivana Meštrovića kao specifične muzejsko-galerijske ustanove. Darovnicom Ivana Meštrovića Vladi Narodne Republike Hrvatske iz 1952. godine Ivan Meštrović je darovao kuću i atelijer u Zagrebu, u Mletačkoj broj 8, zajedno sa 62 umjetnine. U darovnici je naveo koje se skulpture u gipsu mogu odliti u jednom primjerku u broncu. Određeni broj darovanih umjetnina nalazio se u Mletačkoj 8, a ostale su se nalazile u potkrovlju kuće u Ilici 12 i u Meštrovićeveu atelijeru na Josipovcu u Zagrebu.

Iako je u darovnici navedeno da je daroprimac Vlada Narodne Republike Hrvatske, zanimljivo je istaknuti da je Ivan Meštrović često isticao kako se dar odnosi na cijeli hrvatski narod. Nakon odlaska iz Hrvatske 1942. godine Ivan Meštrović je u srpnju i kolovozu 1959. godine prvi put, a nažalost i posljednji, posjetio Hrvatsku. Tom je prilikom darovao dodatnih 85 skulptura Atelijeru Meštrović u Zagrebu. Ta se donacija u dokumentaciji Atelijera Meštrović naziva dodatkom darovnici Ivana Meštrovića. Darovnicom i dodatkom darovnici osiguran je prostor kao budući izložbeni i radni prostor zbirke Atelijera Meštrović, a darovane skulpture kao temeljni fundus buduće muzejsko-galerijske ustanove. Iako u

darovnici iz 1952. godine u članku II, stavku b) stoji *da će zgrada u Zagrebu u Mletačkoj ulici br. 8 služiti za privremeni smještaj muzeja darovateljevih umjetnina*, Atelijer Meštrović već četrdeset godina djeluje kao cijenjena muzejska ustanova i trideset godina kao reprezentativni gornjogradski izložbeni prostor dostojan djela Ivana Meštrovića.

ATELIJER MEŠTROVIĆ

Konzervatorski zavod u Zagrebu, prema rješenju Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu od 8. travnja 1954. godine, preuzeo je nadzor i privremenu upravu nad zbirkom u Mletačkoj 8. Odlukom Narodnog odbora grada Zagreba, donesenom na 12. sjednici Gradskog vijeća od 28. studenog 1958. i na 12. sjednici Vijeća proizvođača od 27.

Skulpture Ivana Meštrovića u atelijeru prije adaptacije u izložbeni prostor Atelijera Meštrović u Zagrebu. Foto: Branko Balić, FIM - Atelijer Meštrović, Zagreb

studenog 1958. godine, zbirka Atelijera Meštrović u Zagrebu predana je od 1. siječnja 1959. godine na čuvanje i upravu Gradskoj galeriji suvremene umjetnosti u Zagrebu. Zapisnikom sastavljenim 4. veljače 1959. godine obavljena je primopredaja inventara zbirke Atelijera Meštrović¹¹. Članovi komisije za Konzervatorski zavod u Zagrebu bili su dr. Zvonimir Turina, dipl. ing. arh. Greta Jurišić i prof. Josip Ladović, a za Gradsku galeriju suvremene umjetnosti prof. Vesna Barbić i Jerko Jurinac. Atelijer Meštrović obuhvaćao je nekretnine upisane u z. k. ul. br. 343 p. o. grad Zagreb, koje se sastoje od kat. čest. br. 153 i 154 sa stambenom zgradom, atrijem, atelijerom i dvorištem te zbirke skulptura, slika,

crteža i skica, arhitektonskih nacрта, korespondencije te knjiga i pokućstva. Preuzeta kuća u kojoj je Ivan Meštrović do 1942. godine živio s obitelji bila je u vrlo derutnom stanju, s problemom prokišnjavanja krova i starim vodovodnim i električnim instalacijama. Tada je u prizemlju kuće živio domar Josip Burić s obitelji, a na drugom katu stanovala je Sida Kesterčanek, sestra Meštrovićeve supruge Olge. Iako je to značilo mnogo napora, sredstava i organizacijskih problema, Gradska galerija suvremene umjetnosti odmah je napravila dugogodišnji plan rada Atelijera Meštrović s ciljem sanacije i uređenja prostora u dvije faze te prezentacije stalnog postava djela Ivana Meštrovića. Također je stručno započeo

Skulpture Ivana Meštrovića u atelijeru u Mletačkoj 8 u Zagrebu, 1932. godine. Foto: V. Cvetišić, FIM Atelijer Meštrović, Zagreb

*Skulpture Ivana Meštrovića u atriju prije adaptacije u izložbeni prostor Atelijera Meštrović u Zagrebu.
Foto: Branko Balić, FIM - Atelijer Meštrović, Zagreb*

dugoročni plan konzerviranja i obrade djela i arhivskog materijala u Atelijeru Meštrović, skupljanje dokumentacije, otkup djela i dokumentacije, stvaranje fototeke i hemeroteke, zapošljavanje stručnoga i tehničkog osoblja.

Dana 1. rujna 1960. godine dotadašnja je direktorica Gradske galerije suvremene umjetnosti prof. Vesna Barbić prihvatila radno mjesto kustosice, a 1. srpnja 1962. godine imenovana je kustosicom voditeljicom Atelijera Meštrović. Ona je stručno i sustavno, na muzeološkim načelima, pristupila izlaganju, skupljanju i obradi građe o životu i djelu Ivana Meštrovića i o njegovu dobu. Prema sačuvanim planovima i izvješćima o radu moguće je pratiti teškoće, entuzijazam i borbu u ostvarivanju dugoročnog plana i djelovanja Atelijera Meštrović u proteklih četrdeset godina postojanja.

PRVA FAZA

Glede stanja kuće, umjetnina i arhive zatečenog 1959. godine, Gradska galerija suvremene umjetnosti odnosno kustosica prof. Vesna Barbić odredila je nekoliko prioriteta koje je trebalo što prije ostvariti. To se prije svega odnosilo na izradu projekta sanacije i unutrašnjeg rješenja s izvedbom u izložbeni prostor atelijera, atrija i dvorišta kuće u Atelijeru Meštrović. Taj je projekt 1961. godine izradio dipl. ing. arh. Miroslav Begović. Nakon osiguravanja sredstava za građevne radove i premještanja skulptura koje su se nalazile u atelijeru i atriju, fotografiranja trenutnog stanja skulptura i prostora, 1962. započeti su građevni zahvati. Skulpture koje su se nalazile u tim prostorima još od vremena kada je tu živio Ivan Meštrović premještene su dijelom u Gliptoteku JAZU, a dijelom u kuću. Usporedo s tim

prof. Vesna Barbić radila je izbor skulptura za izlaganje, prikupljala i obrađivala podatke o skulpturama, te o životu i djelu Ivana Meštrovića. Obavljala je razgovore i dogovore glede lijevanja skulptura u broncu s kiparima Franom Kršinićem i Grgom Antuncem, te s lijevačima Tepešom, Kroflinom i Šebom. S akademskim slikarom Edom Kovačevićem, likovnim suradnikom Galerija grada Zagreba (napomena: Gradska galerija suvremene umjetnosti promijenila je naziv u Galerije grada Zagreba), definirala je konačni izbor skulptura, uređenje i stalni postav. Dakle, građevni su radovi započeli 1962. i trajali su do 1963. godine, a realizirani su

prema projektu dipl. ing. arh. Miroslava Begovića.

Međutim, zbog prodora vode u podrum atelijera građevni su radovi zahtijevali nove, nepredviđene poslove drenaže vode i izolacije od vode i vlage, pa se datum otvaranja izložbe oduljio.

Osnovana je komisija restauratora i konzervatora radi konzervacije drvenih i mramornih skulptura koje će se izlagati u navedenim prostorima. Članovi komisije bili su dr. Ana Deanović i prof. Ivica Lončarić, a za konzervaciju kamena konzultirani su dr. Luka Marić i dr. Ljudevit Barić, mineralozi-petrografi. Dr. Ljudevit Barić nadgledao je čišćenje mramornih i kamenih skulptura

Skulpture Ivana Meštrovića smještene u prizemlju kuće prije adaptacije u izložbeni prostor Atelijera Meštrović u Zagrebu. Foto: Branko Balić, Fim - Atelijer Meštrović, Zagreb

*Spavaća soba Ivana Meštrovića kao radni prostor kustosa u Atelijeru Meštrović prije adaptacije u izložbeni prostor.
Foto: Branko Balić: FIM - Atelijer Meštrović, Zagreb*

predviđenih za izlaganje. Izložene su skulpture lijevane u Ljevaonici umjetnina Likovne akademije u Zagrebu (petnaest skulptura 1962. i dvije 1963. godine). Skulptura *Povijest Hrvata* (1932) izložena je u gipsu do 1964, kada je izlivena u broncu i otada je izložena u bronci. Skulptura *Majka u razmišljanju* (1930) također je bila izložena u gipsu do 1964, kada je kipar Grga Antunac prenio skulpturu u prilepski mramor. Dana 6. rujna 1963. godine "svečano je otvorena stalna izložba skulptura Ivana Meštrovića u atriju, atelijeru i dvorištu Atelijera Meštrović u Mletačkoj ulici 8 u Zagrebu. Izložene su 44 skulpture (26 umjetnina u bronci, 7 u mramoru, 5 od različitih vrsta kamena, 4 u drvu i 2 u gipsu) i 1 crtež. Izložene je umjetnine

Ivan Meštrović oblikovao u prva četiri desetljeća stvaranja odnosno od 1904. do 1942. godine. Konceptija postava nije pratila razvojni tijek Meštrovićeva stvaranja niti je tematski grupirana već se nastojalo da posjetitelj dobije što bolju spoznaju o Meštrovićevu opusu iz tog razdoblja. Zbog toga su izabrane skulpture iz studentskog razdoblja simbolističkih tema i impresionističkog izražaja, secesijskog izražaja, iz *Kosovskog ciklusa* odnosno *Vidovdanskog brama*, skupina skulptura na temu *Bogorodice s djetetom* ili *Majke s djetetom*, odnosno na temu glazbe, ženski aktovi, autoportreti i portreti, lik majke i niz skica za veće skulpture ili javne spomenike. Osnovna obilježja koncepcije

*Stalni postav djela Ivana Meštrovića u kući Atelijera Meštrović, 1969. godine.
Foto: Branko Balić, FIM - Atelijer Meštrović, Zagreb*

uređenja i postava muzeja i izložbe odnose se ponajprije na tematski i estetski kriterij te na izvedbeni materijal izabranih djela Ivana Meštrovića, što je prilagođeno zadanim otvorenim i zatvorenim prostorima Atelijera Meštrović. Svaki od tih prostora određuje posebnosti u pristupu i doživljaju prostora i izložaka. S povećanjem nadsvijetla i prozora u gotovo staklenu stijenu, dogradnjom galerije i posebnim načinom električnog osvjetljenja izložaka u atelijeru je ostvareno toplo i intimno ozračje i cjelovit doživljaj umjetnina. Dipl. ing. arh. Miroslav Begović dobio je za projekt arhitektonskoga i interijerskog rješenja s izvedbom Nagradu grada Zagreba za 1963. godinu. Stalni postav u atriju, atelijeru i dvorištu nije se mijenjao do danas.

Uz ovu izložbu tiskan je katalog¹¹ autorice Vesne Barbić s predgovorom, jezgrovitim biografskim podacima o Ivanu Meštroviću, bibliografijom, podacima o skulpturama i s reprodukcijama svih izloženih umjetnina. Grafičko rješenje kataloga i plakata dao je Ivan Picelj. Katalog je tiskan na hrvatskome, engleskome, njemačkome, francuskome i ruskom jeziku.

Otvaranjem tog dijela Atelijera Meštrović ostvarena je prva planirana faza prezentacije Meštrovićeve djela i života.

DRUGA FAZA

Usporedo je prof. Vesna Barbić napravila razradu sljedeće faze, u kojoj je planirano preuređenje kuće u kojoj je živio Ivan Meštrović s obitelji, u izložbeni i radni prostor.

Temeljna koncepcija prof. Vesne Barbić bila je taj prostor prezentirati kao memorijalni dio Atelijera Meštrović, koji bi uz izložena djela sadržavao pisani arhivski i fotografski materijal. Stoga se ponajprije usmjerila na obradu umjetnina i arhivske građe koja se nalazila u Atelijeru Meštrović, skupljanju građe od osoba koje su poznavale Ivana Meštrovića i surađivale s njim te srodnih ustanova, popunjavajući fototeku, hemeroteku, biblioteku itd.

Međutim, da bi arhitektonska adaptacija kuće u radni i izložbeni prostor mogla započeti, trebalo je riješiti probleme koji su postojali još od 1959. godine odnosno od preuzimanja Atelijera Meštrović. To se ponajprije odnosi na smještaj domara Josipa Burića koji je s obitelji živio u prizemlju kuće i Side Kesternaček, sestre Olge Meštrović, koja je živjela na drugom katu. Josip Burić s obitelji odselio se 1967. godine, a osamdesetogodišnja Sida Kesterčanek iselila je 16. kolovoza 1968. godine u jedan od stanova kupljenih sredstvima grada Zagreba i dodijeljenima Galerijama grada Zagreba.

Iako se očekivalo da će se pronaći sredstva da se odmah nakon otvorenja atrija, atelijera i dvorišta 1963. godine nastavi adaptacija kuće, ipak su sve do 1967. godine odgađani radovi. Tijekom tih godina stanje zgrade još se više pogoršalo jer je, već otprije nagrižena vlagom, ubrzano propadala tako da su podovi u prizemlju već bili sasvim istrunuli, a vlaga iz zidova probijala se do samog krovišta. Vodovodne i električne instalacije nisu bile za uporabu, a krov je prokišnjavao. U takvom se prostoru osim stanara nalazio i radni prostor kustosice

Vesne Barbić, a slobodni je prostor bio u cijelosti ispunjen skulpturama i crtežima Ivana Meštrovića, arhivskim materijalom i bibliotekom. Da bi se 1968. godine uopće mogla započeti sanacija i adaptacija kuće, bilo je nužno isprazniti prostor. Privremeni smještaj za skulpture manjih dimenzija uređen je u potkrovlju kuće 1968. godine, a veće skulpture privremeno su smještene u izdvojeni prostor dječjeg vrtića u Demetrovoj ulici 7. Biblioteka Atelijera Meštrović pohranjena je u sanduke u kući, a crteži i arhivski materijal preseljeni su u prostor Galerije suvremene umjetnosti na Katarininu trgu u Zagrebu. I radni prostor kustosice voditeljice Vesne Barbić preseljen je u Galeriju suvremene umjetnosti.

Predstavnici Skupštine grada Zagreba i Republičkog sekretarijata za kulturu načelno su se dogovorili da 1968. godine počne sanacija zgrade i njezino konačno uređenje. Arhitektonsko snimanje postojećeg stanja obavili su stručnjaci Restauratorskog zavoda Hrvatske u Zagrebu 1966. godine. Oni su također 1967. izradili investicijsko-tehničku i restauratorsko-konzervatorsku dokumentaciju za uređenje kuće Atelijera Meštrović. Tehničku dokumentaciju uređenja za automatsko objavljivanje požara izradila je Iskra iz Ljubljane 1967. godine. Galerije grada Zagreba povjerile su Restauratorskom zavodu Hrvatske u svibnju 1968. godine organizaciju i izvođenje građevnih adaptacijskih radova, zamjenu električnih i vodovodnih instalacija, instalacija centralnoga grijanja i ventilacije Atelijera Meštrović. Idejni i

izvedbeni projekt te idejno rješenje izložbenoga i radnog prostora izveo je Restauratorski zavod Hrvatske i dipl. ing. arh. Vojtjeh Delfin. Radovi su započeli 1. srpnja 1968. godine, a sredstva su osigurali Republički sekretarijat za kulturu i Skupština grada Zagreba. Izbor umjetnina za izlaganje u kući Atelijera Meštrović napravila je kustosica voditeljica Vesna Barbić, a postav stalne

Oštećenje atelijera Atelijera Meštrović u raketiranju Banskih dvora u Zagrebu, 7. listopada 1991. godine. Foto: Boris Cvjetanović, FIM - Atelija Meštrović, Zagreb

izložbe rezultat je zajedničke razrade prof. Vesne Barbić i dipl. ing. arh Vojtjeha Delfina.

Stalna izložba djela Ivana Meštrovića u kući svečano je otvorena za javnost 21. ožujka 1969. godine i time je, s već otvorenim prostorima atrija, atelijera i dvorišta, zaokružila cjelovit izložbeni prostor Atelijera Meštrović u Mletačkoj

ulici u Zagrebu. U prostoru kuće izloženo je 55 skulptura: 27 umjetnina u bronci, 26 u gipsu, jedan kameni reljef i jedan reljef u aluminiju. Usto je izloženo 17 crteža i 8 litografija. Slijedeći koncepciju memorijalnog muzeja, u kući je izloženo i pokućstvo koje je služilo Ivanu Meštroviću dok je živio s obitelji u tom prostoru. Osim toga, u tri vitrine izložen je dokumentarni i fotografski materijal koji se odnosi na Meštrovićev život i stvaranje. Od 99 izloženih umjetnina u cijelom izložbenom prostoru Atelijera Meštrović vlasništvo nasljednika Ivana Meštrovića je jedan mramorni reljef, jedna skulptura u bronci, 13 skulptura u gipsu i 2 reljefa u drvu te svi izloženi crteži. Tijekom 1981. i 1982. godine 11 gipsanih izložaka izliveno je u broncu u lijevaonici umjetnina Torzo vlasnika B. Hočevara u Sesvetama. U postavu su ti gipsani izlošci zamijenjeni odljevima u bronci. Izbor skulptura popunio je već navedeno razdoblje od 1904. do 1942. godine, kojemu pripadaju umjetnine izložene u atriju, atelijeru i dvorištu Atelijera Meštrović. Izlaganjem umjetnina s tematski srodnim crtežima iz istoga vremenskog razdoblja posjetitelj stječe cjelovitiji doživljaj Meštrovićeva stvaranja. Koncepcija postava određena poštovanjem zadanog prostora ponovno nije slijedila kronološki tijek, razvojne faze ni tematsko grupiranje. Posjetitelju je omogućeno da u autentičnom prostoru Meštrovićeva života i stvaranja, koji je i sam spomenik kulture, doživi snažnu kreativnost Meštrovićeve svestrane osobnosti. Ni stalni postav u kući nije doživio promjene u proteklih

trideset godina. Tada izrazito suvremen, i danas je vrijedan odraz onodobnoga muzeološkog pristupa izlaganju umjetnina. Zbog toga se još uvijek ne razmišlja o promjeni stalnog postava djela Ivana Meštrovića u Atelijeru Meštrović.

Time je završena druga faza u ostvarivanju Meštrovićeve ideje koju umjetnik navodi u darovnici iz 1952. godine.

Tiskan je novi katalog cjelovitog postava autorice Vesne Barbić. Objavljen je u dva zasebna dijela, slikovnome i tekstualnome, koji zajedno čine cjelinu.

Tekstualni dio osim predgovora, biografskih podataka i bibliografije sadrži i širu katalošku obradu svih izloženih umjetnina i izloženoga dokumentarnog materijala.

Fotografije Ivana Oršića koji je snimio sve izložke u Atelijeru Meštrović reproducirane su u slikovnom dijelu kataloga. Katalog je grafički oblikovao Mitja Koman, a tiskan je na hrvatskom jeziku 1973, a 1983. godine na engleskom jeziku. Drugo ispravljeno i dopunjeno izdanje objavljeno je 1985. godine.

Nakon otvaranja cjelovitoga izloženog prostora Atelijera Meštrović kustosica voditeljica Vesna Barbić usmjerila se ponajprije na izložbenu djelatnost i na već poznate i zadane prioritete obrade arhivske građe, skupljanje nove građe, biografiju Ivana Meštrovića, bibliografiju, obradu pojedinih tematskih cjelina, fototeku, hemeroteku itd. Prikupila je i djelomično obradila opsežnu arhivsku građu o životu i djelu Ivana Meštrovića u

dvadesetosmogodišnjem razdoblju stručnoga, sustavnoga i savjesnog rada u ulozi kustosice voditeljice Atelijera Meštrović.

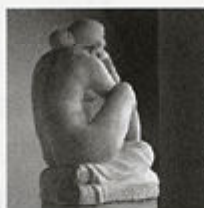
Kao dugogodišnja voditeljica Atelijera Meštrović preuzela je i memorijalnu zbirku Joze Kljakovića. Slikar Jozo Kljaković darovnim je ugovorom 1969. godine poklonio gradu Zagrebu kuću na Rokovu perivoju u kojoj je stanovao te određen broj umjetnina i biblioteku. Taj su objekt Galerije grada Zagreba dobile pod svoju upravu 1974. godine. Vesna Barbić vodila je, obradila i postavila memorijalnu zbirku Joze Kljakovića na Rokovu perivoju. Tiskan je vodič po memorijalnoj zbirci autorice Vesne Barbić.

Gđa Barbić umirovljena je 1988. godine, kada je na mjesto kustosice voditeljice Atelijera Meštrović zaposlena prof. Ljiljana Čerina.

FUNDACIJA IVANA MEŠTROVIĆA

Osim kuće s atelijerom u Zagrebu, darovnicom iz 1952. godine Ivan Meštrović ostavio je i vilu na Mejama u Splitu, Kaštelet - Crikvine u Splitu i crkvu Presvetog Otkupitelja odnosno obiteljsku grobnicu u Otavicama s pokretnim materijalom odnosno određenim brojem umjetnina. Ta su tri zdanja do 1991. godine djelovala kao tri zasebne ustanove, i to: Atelijer Meštrović u sklopu Galerije grada Zagreba, Galerija Meštrović i Kaštelet-Crikvine u Splitu kao jedinstvena samostalna ustanova i crkva Presvetog Otkupitelja u Otavicama u sklopu Muzeja drniške krajine u Drnišu. Tijekom proteklih godina glavni cilj tih triju ustanova bilo je sustavno bavljenje

zaštitom, čuvanjem, izlaganjem, stručnim i znanstvenim izučavanjem, publiciranjem i skupljanjem arhivske i druge dokumentacije te populariziranjem djela Ivana Meštrovića. Stoga je uočena potreba povezivanja, razmjene podataka i sustavne razrade i obrade fundusa i svih podataka prikupljenih u tim ustanovama. Temeljni kodeks ponašanja proizašao je iz članaka darovnice Ivana Meštrovića iz 1952. godine i Zakona o autorskom pravu. Na poticaj Marije Meštrović pokrenut je zakonski postupak objedinjavanja nekretnina i pokretnina poklonjenih darovnim ugovorom Ivana Meštrovića i naknadno darovanih umjetnina u vlasništvu Meštrovićevih nasljednika. Sabor Republike Hrvatske donio je 25. veljače 1991. godine Zakon o Fundaciji Ivana Meštrovića i time objedinio objekte darovnice u jedinstvenu cjelinu s administrativnim sjedištem u Zagrebu, u Mletačkoj ulici 8. Od tada Atelijer Meštrović, Galerija Meštrović i Kaštelet-Crikvine u Splitu te crkva Presvetog Otkupitelja odnosno grobnica obitelj Meštrović djeluju kao radne jedinice u sklopu Fundacije Ivana Meštrovića. Zakon o Fundaciji Ivana Meštrovića "sadrži 15 članaka, a odnose se na upravljanje svim nekretninama i pokretninama u vlasništvu navedenih radnih jedinica, na djelatnost Fundacije i upravljanje njome. Sve nekretnine i pokretnine u vlasništvu navedenih jedinica državno su vlasništvo i na njima pravo vlasništva ima Republika Hrvatska. Fondacijom upravlja Upravno vijeće koje čine predsjednik i četiri člana. Marija

Meštrović kao predstavnica nasljednika Ivana Meštrovića i nositeljica autorskih prava doživotni je član Upravnog vijeća. Fundacija ima ravnatelja, kojega na prijedlog ministra kulture imenuje Vlada Republike Hrvatske. Fundus tih jedinica nije objedinjen i nije reinventiran u jedinstvenu inventarnu knjigu već je ostao u vlasništvu pojedinih jedinica kao kad su djelovale kao zasebne ustanove. Administrativno sjedište Fundacije nalazi se u Zagrebu, u Mletačkoj ulici 8, odnosno u Atelijeru Meštrović. Fundacija ima 24 zaposlenika, od toga 11 u Atelijeru Meštrović, 12 u Galeriji Meštrović i Kašteletu-Crikvinama u Splitu te jednoga u Otavicama. Prva ravnateljica Fundacije bila je prof. Marina Baričević, i to do 1994. godine, kada je za ravnatelja izabran prof. Guido Quien. U Fundaciji rade četiri stručne osobe, dva kustosa u Atelijeru i dva u Galeriji Meštrović. U Atelijeru Meštrović zaposlene su Ljiljana Čerina, viša kustosica, i Danica Zima, kustosica. U Atelijeru Meštrović u administraciji rade tri osobe te čuvar, čuvar-blagajnik, domar i dvije spremačice. Zanimljivo je navesti da se u članku 12. Zakona navodi: "Fundacija će osigurati stručnu zaštitu umjetničkih djela Ivana Meštrovića koja se nalaze u Spomen-galeriji Ivana Meštrovića u Vrpolju i u Muzeju drniške krajine u Drnišu koja su dar nasljednika Ivana Meštrovića." Valja napomenuti da navedene ustanove nisu predmet darovnog ugovora iz 1952. godine pa stoga nisu ušle u sastav Fundacije Ivana Meštrovića. Međutim, Zakon o Fundaciji potvrdio je već postojeću dugogodišnju suradnju tih

ustanova i stručnog osoblja Atelijera Meštrović.

Početak Domovinskog rata nametnuo je nove uvjete i onemogućio potpunu razradu djelovanja Fundacije. U srpnju 1991. godine Uputom o poduzimanju mjera zaštite kulturnih dobara u izvanrednim prilikama osoblje Atelijera Meštrović stručno je i savjesno, u sklopu svojih mogućnosti, zaštitilo pokretnu građu koja se nalazila u Atelijeru Meštrović. Time je Atelijer Meštrović zatvorio vrata posjetiteljima i stalni postav više nije bio dostupan javnosti. Nadali smo se da će ga mimoći ratna razaranja. Međutim, raketiranjem Banskih dvora 7. listopada

1991. godine Atelijer Meštrović pretrpio je oštećenja koja su se odnosila uglavnom na zdanje. Tijekom 1991. i 1992. godine provedena je cjelovita sanacija svih oštećenja, krovšta kuće i atrija.

Nakon više od pet godina, tek u proljeće 1996. godine, skulpture, crteži i litografije izložene u sklopu stalnog postava vraćene su na svoja izložbena mjesta. Time ja Atelijer Meštrović tiho otvorio vrata i nanovo su djela Ivan Meštrovića postala dostupna posjetiteljima.

FUNDUS

Darovnicom Ivana Meštrovića iz 1952. godine osiguran je početni fundus Atelijera Meštrović, koji se 1959. godine povećao dodatkom darovnici.

Darovnicom je autor ostavio 62 djela (3 u mramoru, 10 u kamenu, 42 skulpture u gipsu i 7 skulptura u bronci), a

dodatkom darovnici poklonio je još 85 umjetnina (80 u gipsu, 2 bronce, 1 drvo i 2 umjetnine u cementu). Dakle, na početku svog dugogodišnjeg djelovanja zbirka Atelijera Meštrović imala je 147 inventarnih umjetnina. Taj se početni fundus tijekom godina povećavao i 1999. godine obuhvaćao je 312 inventiranih umjetnina u mramoru, kamenu, gipsu, bronci, drvu te crteže i litografije. Otkako je Atelijer Meštrović u sastavu Fundacije, u razdoblju 1991.-1999. godine, fundus je obogaćen za 10 novih inventiranih umjetnina. Od početka djelovanja Atelijera Meštrović kustosica voditeljica Vesna Barbić nastojala je povećati fundus djelima Ivana Meštrovića, ali i Ruže Meštrović te drugih autora koji su vezani za život i djelo Ivana Meštrovića. Ta su nastojanja produžena i nakon njezina odlaska u mirovinu. Fundus se bogatio poglavito lijevanjem u broncu, uz suglasnost Ivana Meštrovića ili njegovih nasljednika, otkupima i darovanim umjetninama.

U darovnici je Ivan Meštrović naveo koje je umjetnine odredio lijevati u broncu. I Olga Meštrović dala je suglasnost za lijevanje skulptura izloženih u stalnom postavu Atelijera Meštrović u broncu bez plaćanja autorskih prava. Tako je lijevanjem umjetnina 1962. (15), 1968. (13), 1969. (8), 1970. (13), 1983. (6) znatno obogaćen fundus Atelijera Meštrović.

Otkupom 1960, 1962, 1968, 1969, 1976. i 1983. popunio se fundus Atelijera Meštrović s po jednim otkupljenim djelom Ivana Meštrovića. Značajniji otkupi bili su 1966. i 1973, kada je od Vere i Adele Milčinović iz New Yorka

kupljeno pet skulptura Ivana Meštrovića. Dvije skulpture kupljene su 1969. godine od Silvestra Meštrovića iz Splita i izložene su u stalnom postavu Atelijera Meštrović. Znatna akvizicija fundusu jest otkup sedam djela Ivana Meštrovića od Ivana Domagoja i Stjepana Meštrovića, sinova Tvrtka Meštrovića, ostvarena 1977. i otkup devet skulptura od Marije Meštrović 1987. godine.

Marija Meštrović darovala je Atelijeru 1981. godine 18 djela, a 1992. tri djela Ivana Meštrovića, Raymond Warnier darovao je 1972. jednu skulpturu, a Anka Krizmanić dva reljefa Ivana Meštrovića 1973. godine. Vitomir Bulaić darovao je Atelijeru jednu medalju Ivana Meštrovića 1993. godine.

U zbirci crteža i litografija nalazi se mali broj radova Ivana Meštrovića. Mapa litografija Ivana Meštrovića iz 1923.

godine kupljena je 1963. godine, a dva crteža kupljena su 1973. godine. Od Oktavijana Miletića iz Zagreba kupljena su 1978. godine 4 crteža, a Silvestar Meštrović darovao je jedan crtež 1969. godine.

U fundusu Atelijera Meštrović nalaze se dijela drugih autora: Ruže Meštrović, Anke Krizmanić, Stipe Sikirice, Vanje Radauša, Marijana Trepše, Ljube Babića, Ive Režeka, Fedora Vaića, Marijana Šimunića i drugih. Oni su dijelom darovani a dijelom kupljeni. Znatan prilog od pet svojih crteža darovala je Atelijeru Anka Krizmanić 1973. godine. Najnovija akvizicija iz 1998. godine dar je Bianke Haglich, Meštrovićeve učenice i kiparice koja živi u New Yorku. Riječ je o

dvama crtežima, vjerojatno radovima Ivana Meštrovića iz posljednjih godina njegova života i o skulpturi *Portret Ivana Meštrovića*, gips, rad Bianke Haglich. Djela drugih autora na neki se način također vežu za Ivana Meštrovića. Crteži Anke Krizmanić portreti su Ivana Meštrovića i Ruže Meštrović. Skulpture Stipe Sikirice portreti su Ivana Meštrovića, a Meštrović je i tema karikatura Marijana Šimunića i Fedora Vaića te crteža Ljube Babića. Rad Marijana Trepše portret je Ruže Meštrović, ulje na lesonitu.

Atelier Meštrović ima podrumski prostor od 89 m² koji je ureden kao spremište. Međutim, taj prostor nije dostatan za adekvatno čuvanje cjelokupnog fundusa Atelijera Meštrović. Kako taj problem postoji od samog početka djelovanja Atelijera Meštrović, nastojalo ga se rješavati "u hodu", pa su umjetnine seljene u različite unajmljene prostore odnosno pohranjivane su u drugim ustanovama. Dio skulptura navedenih u darovnici iz 1952. godine nalazilo se u spremištu Glijptoteke HAZU u Zagrebu. Danas je samo pet skulptura u gipsu većih dimenzija, vlasništvo Atelijera Meštrović, pohranjeno u spremištu Glijptoteke HAZU. Za stalni postav Spomen-galerije Ivana Meštrovića u Vrpolju posuđeno je 12 skulptura u gipsu, vlasništvo Atelijera Meštrović. Od šest skulptura dvadesetak godina pohranjenih u prostorima Sabora Republike Hrvatske danas se ondje nalazi samo jedna u bronci. U Galeriji Meštrović u Splitu pohranjene su tri skulpture u gipsu. Kako je u Atelijeru Meštrović većina

raspoloživih prostorija izložbeni prostor, izrazito je velik nedostatak radnih prostorija i spremišta. Taj je problem potrebno riješiti u dogledno vrijeme.

POHRANA vlasništvo nasljednika Ivana Meštrovića

U Fundaciji Ivana Meštrovića pod pojmom pohrana razumijeva se sve što je vlasništvo nasljednika Ivana Meštrovića i nije obuhvaćeno darovnicom, a pohranjeno je odnosno čuva se u Atelijeru Meštrović u Zagrebu i Galeriji Meštrović u Splitu.

Nakon odlaska iz Zagreba 1942. godine Ivan Meštrović je u kući u Mletačkoj 8 ostavio velik broj skulptura, crteža, arhitektonskih nacрта, opsežnu pisanu dokumentaciju, arhivsku dokumentaciju pojedinih projekata, fotodokumentaciju, biblioteku itd. Cjelovit popis zbirke na 198 stranica napravili su 13. studenog 1957. godine djelatnici Konzervatorskog zavoda u Zagrebu. Dio tog materijala darovnicom Ivana Meštrovića iz 1952. godine i dodatkom darovnici iz 1959. godine postao je fundus Atelijera Meštrović. Jedan dio materijala poklonjen je darovnicom i predan Muzeju drniške krajine u Drnišu. Sve ostalo s popisa ostalo je vlasništvo Ivana Meštrovića i njegovih nasljednika pa je tijekom proteklih 40 godina dio pohrane obitelj odnijela. Međutim, dio pohrane i danas se čuva u Atelijeru Meštrović, a to su skulpture, crteži, arhitektonski nacrti, slike i skulpture drugih autora, arhiva i ostala pisana dokumentacija, fotodokumentacija,

biblioteka i pokućstvo.

U pohrani se nalazi 40 umjetnina, od toga šest djela (1 mramor, 3 gipsa i 1 drvo) dio su stalnog postava. Većina crteža koji su vlasništvo nasljednika Ivana Meštrovića izložena je u stalnom postavu Atelijera Meštrović. Izloženo je 17 crteža studija koje se uklapaju i upotpunjuju vremenska, tematska i oblikovna obilježja izloženih skulptura. Također se kao pohrana čuva oko 1 000 arhitektonskih nacрта brojnih realiziranih i nerealiziranih objekata i javnih spomenika Ivana Meštrovića. Nacrti su stručno obrađeni, mikrofilmirani i pohranjeni. Nakon odlaska iz Zagreba u kući je ostala i zbirka djela drugih autora koja se manjim dijelom čuva i danas. Od poznatijih autora tu su djela Vladimira Becića, Tomislava Krizmana, Celestina Medovića, Joze Kljakovića, Zlatka Šulentića i dr. Slika Vladimira Becića *Portret Ivana Meštrovića*, ulje na platnu, izložena je u sastavu stalnog postava Atelijera Meštrović.

Od pisane dokumentacije koja je pohranjena u Atelijeru Meštrović čuva se zbirka pisama Ivana i Ruže Meštrović raznim osobama i arhivska pisana dokumentacija svrstana u tematske cjeline koje se odnose na realizaciju pojedinih spomenika.

Pohranjena fotodokumentacija sastoji se od skupine arhivskih fotografija, dokumentiranih fotografija i staklenih negativa. Taj se materijal tematski veže za život i djelo Ivana Meštrovića i njegovu obitelj.

Biblioteka Ivana Meštrovića pohranjena u Atelijeru Meštrović sadrži oko 2 100

publikacija časopisa, klasika književnosti i beletristike, knjiga političke i filozofske tematike te različitih umjetničkih monografija, brošura, vodiča, novina itd.

U kući izložbenom prostoru Atelijera Meštrović, uz ostalo, izloženo je pokućstvo (škrinje, stolice, vješalica, lusteri) u sastavu stalnog postava Atelijera Meštrović, a vlasništvo je nasljednika Ivana Meštrovića. Izlaganjem predmeta koji su bili dio prostora u kojemu je živio umjetnik s obitelji ostvareno je memorijalno ozračje toga izložbenog dijela postava.

ARHIVA I DOKUMENTACIJA

ATELIJERA MEŠTROVIĆ

Arhiva i dokumentacija

Atelijera Meštrović odnose se na prikupljeni pisani materijal izvorno vezan za Ivana

Meštrovića i njegovo vrijeme, kao i na pisani materijal što je stručno i sustavno nastajao i skupljao se tijekom proteklih godina, a poglavito se odnosi na život i djelo Ivana Meštrovića i cjelokupno njegovo okruženje.

Arhiva se skupljala darovanim priložima i otkupima. Kada bismo navodili sve priloge koji su obogatili arhivu i dokumentaciju Atelijera Meštrović, bio bi to opsežan popis. Međutim, nužno je izdvojiti neke od njih.

Prvi registrirani prilog dijelom je dar, a dijelom otkup iz 1961. godine od Marije Seljan-Procinkijević iz Rijeke. Ta se arhiva odnosi na dopisivanje s Ružom i Ivanom Meštrovićem te na drugi dokumentarni materijal iz 1911. godine. Godine 1963. Stjepan Uršić, graditelji iz

Zagreba, darovao je Atelijeru arhivski materijal o gradnji atelijera i atrija u Mletačkoj 6 iz 1921. i 1922. godine.

Književnica Adela Milčinović i njezina kći Vera Čuča Milčinović iz New Yorka darovale su 1963, 1977. i 1981.

zanimljive fotografije i pisma koja je Ivan Meštrović uputio Adeli Milčinović.

Dugogodišnji Meštrovićev prijatelj Raymond Warnier darovao je Atelijeru 1964. i 1972. godine kopije pisama, publikacije i novine u kojima je pisao o Meštroviću.

Marin Marasović, građevni poduzetnik iz Splita, započeo je suradnju s Ivanom Meštrovićem na gradnji obiteljske grobnice u Otavicama 1929. godine i nastavio je gradeći kuću na Mejama u Splitu. On je darovao Atelijeru Meštrović 1973. i 1974. godine znatan broj kopija pisama i fotografija nastalih od 1949. godine pa do smrti Ivana Meštrovića.

Olga Meštrović, Meštrovićeva druga žena, dala je opsežan prilog darovavši fotografije iz Meštrovićeva života i rada u SAD-u i ostali dokumentarni materijal. Također velik broj priloga, poglavito fotokopiranih pisama, novinskih članaka i fotografija, Atelijeru je darovala Marija Meštrović u proteklih tridesetak godina. Američka kiparica Bianka Haglich darovala je Atelijeru 1998. godine novinski materijal i fotomaterijal o Ivanu Meštroviću.

Međutim, brojni prilozi koji u ovoj prilici nisu navedeni podjednako su važni i nužni u popunjavanju spoznaja o Meštrovićevu životu, radu i djelovanju.

U sklopu informatizacije muzeja u Atelijeru Meštrović 1993. godine instaliran je ISIS, UNESCO-ov program za

obradu muzeološke građe. Proteklih godina stvorene su baze podataka PRM (obrada inventiranih predmeta), KRN (kronologija života i rada Ivana Meštrovića od 1883.), IZL (izložbe na kojima su izlagana djela Ivana Meštrovića od 1902. do 1999.), REF (dio biblioteke) i FOT (dio fototeke).

PRM baza predmeta najopsežnije je i najpotpunije obrađena. Formular unosa podijeljen je na ove cjeline:

identifikaciju, naziv, odgovornost, opis predmeta, grupiranje predmeta, povezivanje s predmetom, napomenu o predmetu, dokumentaciju, izbor literature, izlaganje i lokalne podatke a razrađene su prema određenim kategorijama koje navodimo.

KRN baza kronologije; obrađene su godine od 1883. do 1996. Detaljnije su obrađene godine života Ivana Meštrovića (1883.-1962.). Kao glavna odrednica uzima se godina, a podaci se unose u kategorije opća napomena (biografski podaci o Ivanu Meštroviću), izbor djela, obrada dokumentarne fotografije, popis izložbi.

IZL baza izložaba; obrađena je kao popis samostalnih i skupnih izložaba na kojima su izlagana djela Ivana Meštrovića od 1902. do 1999. godine, uz obradu dokumentarne fotografije koja se veže za pojedine izložbe.

REF baza referencije; odnose se na unos publikacija koje se navode u bazi predmeta, tj. na literaturu, izložbe, reprodukcije.

FOT baza fototeke; sadrži oko 500 skeniranih fotografija i dijapozitiva što se odnose na bazu predmeta, kronologije i

izložbe, uz obradu tih fotografija.

Baze su utemeljene s dva cilja koji se međusobno prožimaju. Prvi je cilj bio unijeti što više podataka o svakom inventiranom predmetu fundusa Atelijera Meštrović, a drugi da se uneseni podaci koriste i objave u katalogu stalnog postava Atelijera Meštrović i na CD ROM-u Atelijera Meštrović.

FOTOTEKA

Tijekom proteklih 40 godina skupljena je vrijedna i zanimljiva fotodokumentacija koja čini fototeku Atelijera Meštrović.

Fotodokumentacija je grupirana u zbirku fotografija te zbirku negativa i dijapozitiva. Skupljeno je oko 5 000 većinom crno-bijelih fotografija, više od 1 000 crno-bijelih negativa i oko 200 crno-bijelih i kolor dijapozitiva.

Veći dio fotodokumentacije odnosi se na djela i život Ivana Meštrovića, na njegovu obitelj i ostalo. To su ujedno i osnovne smjernice grupiranja i stručne obrade fotodokumentacije, bilo da je riječ o fotografijama ili o negativima. Materijal je nabavljen darivanjem, kupnjom i narudžbom.

Otkupom od Ive Ćurčina, sina dugogodišnjega Meštrovićeva prijatelja, 1976. godine znatno je obogaćena fototeka Atelijera Meštrović. Tada je osim arhivskog materijala nabavljeno oko 800 crno-bijelih fotografija, uglavnom Meštrovićevih djela, koje datiraju iz vremena postanka pojedinih skulptura. Drugi značajan prilog fototeci jest darovani fotoalbum s naslovom *Spomenici i kipovi Ivana Meštrovića*, foto: V. Cvetišić, Zagreb, 1932. Album sadrži 47 crno-bijelih fotografija

Meštrovićevih djela izloženih na izložbi u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu 1932. godine i zanimljive fotografije atrija kuće u Mletačkoj 8.

Fotoalbum koji je otkupljen 1995. godine od Františka Lipe (Beroun, Češka) sadrži 97 crno-bijelih fotografija S. Prodanovića iz Zagreba. Fotografije je neumorno skupljao Emil Jungmann, ljevač Ljevaonice metala u Umjetničkoj akademiji u Zagrebu. One dokumentiraju rad ljevača na Meštrovićevim djelima (*Grgur Ninski*, *Indijanci*, *Zahvalnost Francuskoj*) lijevanim u toj ljevaonici od 1928. do 1930. godine.

Posljednji prilog je otkup 1995. godine od Slavice Pavić: 48 crno-bijelih negatva i 35 dijakolora istaknutog majstora fotografije Milana Pavića, a odnose se na djela Ivana Meštrovića.

Arhiv za likovne umjetnosti HAZU²¹ u Zagrebu u svojoj fototeci posjeduje fotomaterijal koji se odnosi na život i djelo Ivana Meštrovića. Materijal je presnimljen tijekom 1991. i 1992. godine, a presnimio ga je Nenad Iljić. Time se fototeka Atelijera Meštrović povećala za oko 400 crno-bijelih negatva i kontakt-kopija.

Znatan prilog fotodokumentaciji čine darovi nasljednika Ivana Meštrovića. Dug je popis osoba i ustanova koji su svojim priložima omogućili stvaranje tako bogate fototeke Atelijera Meštrović. U fototeci Atelijera Meštrović najbrojniji su radovi Marije Braut, koja je kao fotografkinja Galerija grada Zagreba snimila dio fundusa Atelijera Meštrović i

brojne akcije koje su se događale u Atelijeru. Tu su i fotografije, negativi i dijapozitivi Marijana Szabe, Toše Dapca, Vladimira Matza, Aleksandra Karolyja, Dragutina Stühlera, Josipa i Nina Vranića, Branka Balića, Ivana Oršića, Mitje Komana, Nenada Gattina, Krešimira Tadića, Nenada Ilijića, Borisa Cvjetanovića, Damira Fabijanića i drugih priznatih i poznatih fotografa.

Mikrofilmiranje jednog dijela arhivske građe u Atelijeru Meštrović započeto je 1994. godine. Tada je, zahvaljujući Nenadu Humskom odnosno Državnoj upravi za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, uz prethodnu stručnu obradu, mikrofilmirano 940 arhitektonskih nacрта iz pohrane odnosno iz vlasništva nasljednika Ivana Meštrovića.

Uz suglasnost Marije Meštrović i Deana Portera, direktora The Snite Museum of Art, University of Notre Dame, South Bend, Indiana, jedan primjerak mikrofilma tog arhiva zamijenjen je za mikrofilmove arhivske građe Ivana Meštrovića koji se nalazi u arhivu Notre Dama. Ta se arhiva odnosi na cjelokupnu pisanu arhivu Ivana Meštrovića koju je Mate Meštrović darovao arhivu Sveučilišta Notre Dame, South Bend, Indiana. Čini je oko 23 000 pisama te raznih rukopisa, a u cijelosti ih je sredila i sumarno prevela na engleski jezik Marija Meštrović. Time je 1997. godine znatno obogaćena fototeka odnosno arhiva Atelijera Meštrović.

Iako stručnjake još očekuje opsežan rad na mikrofilmiranju arhivske građe u Atelijeru Meštrović, manji je dio obavljen. Kao izniman prilog valja istaknuti posjedovanje triju filmova o Ivanu

Meštroviću koji su otkupljeni 1971. godine, a kasnije su presnimljeni, obrađeni i ozvučeni. Redatelj jednog od njih je Milan Marjanović, a prikazuje lijevanje i prijevoz *Indijanaca* u SAD 1928. Drugi film nepoznatog autora prikazuje izložbu Ivana Meštrovića u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu 1932. godine, a treći, također nepoznatog autora, prikazuje otkrivanje spomenika Grguru Ninskom na Peristilu u Splitu 1929. godine.

BIBLIOTEKA

Biblioteka Atelijera Meštrović zatvorenog je tipa, namijenjena je stručnjacima unutar kuće i nije dostupna javnosti. Sadrži 836 raznovrsnih publikacija u kojima se uglavnom obrađuje djelo, život i vrijeme u kojemu je živio Ivan Meštrović. Publikacije su pretežito nabavljene darom i razmjenom sa srodnim ustanovama u kulturi, a manjim dijelom kupnjom. Hemeroteka ima 800 tiskanih članaka objavljenih u raznovrsnim tiskovinama u vremenu od 1903. godine do danas.

POSJETITELJI

Podatke o prvim posjetiteljima u kući Ivana Meštrovića u Mletačkoj 8 ostavio nam je domar Josip Burić, koji je u njoj živio s obitelji. Podaci se odnose na 1951. i daljnje godine. Primjerice, godine 1952. kuću Ivana Meštrovića posjetila su 3 332 posjetitelja. Premda, nažalost, ne postoje podaci o broju posjetitelja za sve godine od 1951. do danas, ipak je moguće pretpostaviti da je Atelijer Meštrović

tijekom tih godina posjetilo oko 250 000 osoba. Najveći dio čine skupni posjeti organizirani preko turističkih agencija, zatim skupine učenika i individualni posjeti.

Kao reprezentativan gornjogradski izložbeni prostor u kojemu su na uvidu djela jednoga od najpoznatijih i najpriznatijih hrvatskih umjetnika, Atelijer Meštrović zanimljiv je ne samo stručnjacima već svim ljubiteljima umjetnosti te državicima i gospodarstvenicima koji posjećuju naš grad. Stoga brojne državničke te ostale delegacije gotovo redovito razgledavaju stalni postav Atelijera Meštrović.

IZLOŽBE

Od brojnih aktivnosti Atelijera Meštrović treba istaknuti izložbenu djelatnost. Tijekom proteklih četrdeset godina Atelijer Meštrović, Galerije grada Zagreba, organizirao je više od trideset izložaba na kojima su izlagana djela Ivana Meštrovića iz fundusa Atelijera Meštrović. Izložbena djelatnost započela je 1969. godine, kada je organizirana izložba djela Ivana Meštrovića u Muzeju Rodin u Parizu. Tada su izlagane 33 skulpture iz Atelijera Meštrović u Zagrebu i 11 skulptura iz Galerije Meštrović u Splitu te 5 crteža. Izložena je djela Ivan Meštrović izradio u razdoblju 1906-1946. godine. Neznatno izmijenjena, izložba je prenesena u Budimpeštu, Bukurešt, Prag i druge gradove Istočne Europe. Nekoliko godina kasnije, 1976. godine, izlagan je veći broj skulptura (30) i litografija (10) iz fundusa Atelijera Meštrović u Modernoj galeriji u Zadru i u Muzeju grada Šibenika.

Nadalje, te godine započinje niz izložaba potaknutih sloganom *umjetnost radnicima u radnim organizacijama*. Tako je tijekom 1976, 1977. i 1978. godine Atelijer Meštrović, Galerije grada Zagreba, organizirao četrnaest izložaba u unutrašnjim i vanjskim prostorima pojedinih radnih organizacija, poglavito u Zagrebu, ali i u drugim gradovima. Izložbe su obuhvaćale desetak do dvadesetak djela Ivana Meštrovića iz fundusa Atelijera Meštrović. U povodu 100. obljetnice rođenja Ivana Meštrovića, tijekom 1983. godine, održano je niz događanja u kojima je Atelijer Meštrović bio sudionik. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu priredila je znanstveni skup o Ivanu Meštroviću, a govorilo je dvadeset i dvoje znanstvenika i stručnjaka iz cijele Jugoslavije. Skup se održavao od 19. do 22. listopada u Zagrebu, Drnišu i Splitu. Nažalost, zbornik tih izlaganja nije tiskan već su pojedini autori zasebno objavili svoje tekstove u različitim časopisima. U Muzejskom prostoru²² u Zagrebu organizirana je velika retrospektivna izložba djela Ivana Meštrovića. Bilo je izloženo 108 djela i 129 crteža nastalih od 1904. do 1955. godine. Izložene su umjetnine posuđene od Atelijera Meštrović u Zagrebu, Galerije Meštrović i Galerije umjetnina u Splitu, Kabineta grafike JAZU i Gliptoteke JAZU u Zagrebu, Muzeja drniške krajine u Drnišu, od obitelji Meštrović i od Muzeja savremene umetnosti i Narodnog muzeja u Beogradu. U Muzejskom je prostoru tijekom godine osim navedene izložbe održano još pet izložaba na temu Ivana

Meštrovića. U Atelijeru Meštrović organizirana je izložba *Nepoznati Meštrović*, ali, nažalost, katalog te izložbe nije tiskan. Toj proslavi pridružila se i Gliptoteka JAZU u Zagrebu te drugi gradovi u Jugoslaviji i Sjevernoj Americi. Osim 1983. godine, treba istaknuti 1987. i 1989. godinu. Naime, tada su Atelijer Meštrović odnosno Galerije grada Zagreba započeli s nizom izložaba djela Ivana Meštrovića po Zapadnoj i Istočnoj Europi. Prva izložba postavljena je u Nationalgalerie Staatliche Museen u Berlinu, a potom je prenesena u Kunsthaus u Zürich i u Museum modernener Kunst, Museum des 20. Jahrhunderts u Beču. Te poznate europske muzejske organizacije ujedno su bile i suorganizatori tih izložaba. Izlagana su 63 djela iz fundusa Atelijera Meštrović, Galerije Meštrović u Splitu, Galerije umjetnina u Splitu, Moderne galerije u Zagrebu, Gliptoteke JAZU u Zagrebu, Narodnog muzeja u Beogradu i vlasništva nasljednika Ivana Meštrovića pohranjenoga u Galeriji Meštrović u Splitu. Tada je tiskan zajednički reprezentativni katalog. U donekle izmijenjenom i proširenom opsegu izložba je organizirana u Palazzo Reale u Milanu. I tada je objavljen reprezentativni katalog izložbe. Posljednje veće izložbe djela Ivana Meštrovića u organizaciji Atelijera Meštrović odnosno Galerija grada Zagreba održale su se u Moskvi, Lenjingradu i Kijevu. Tada su 64 skulpture i 22 crteža iz fundusa Atelijera Meštrović i Galerije Meštrović postavljeni u Novoj Tretjakovskoj galeriji u Moskvi, Gospodarskome ruskom muzeju u

Lenjingradu i Državnome muzeju likovne umjetnosti u Kijevu. Nažalost, katalog je tiskan samo za izložbu u Lenjingradu.

Tijekom proteklih godina Atelijer Meštrović posudio je veći broj umjetnina iz svog fundusa za izlaganje u drugim muzejskim prostorima, kako u domovini, tako i u inozemstvu. Djela su izlagana u Karlovcu, Kumrovcu, Beogradu, Splitu, Vukovaru itd. Usto djela Ivana Meštrovića izlagana su, u manjem ili većem broju, na brojnim izložbama u Zagrebu. Pritom treba izdvojiti izložbu *Secesija u Hrvatskoj* u Muzeju za umjetnost i obrt, *Kiparsko stvaralaštvo u Hrvatskoj 1897.*

- 1918. u Gliptoteci JAZU u Zagrebu 1977. godine, *Tisuću godina hrvatske skulpture* u Muzejskom prostoru 1991, *Sveti trag* u Muzejsko-galerijskom centru 1994.

godine, *122 vrhunska djela hrvatske umjetnosti* u Domu likovnih umjetnika i *90 godina Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu* 1997. godine.

Od mnogih izložaba u inozemstvu valja istaknuti izložbu skulptura u Ateni 1965, izložbu EXPO 67 u Montrealu, *I. triennale svjetske umjetnosti* u New Delhiju 1968, *Bienale* u Veneciji 1988. i 1997. te, posljednjih godina, točnije 1994, izložbe *Europa - Europa* u Bonu i *Skulptura u Hrvatskoj 1950. - 1990.* u Wilhelm Lembruck Museum u Duisburgu. Nadalje, djela Ivana Meštrovića iz fundusa Atelijera Meštrović posuđena su za stalnu izložbu u Spomen-galeriji Ivana Meštrovića u Vrpolju od 1972. godine. Prof. Vesna Barbić surađivala je na

postavu te stalne izložbe, a ujedno je bila i suautorica kataloga tiskanoga u prigodi otvorenja Spomen-galerije. Također je surađivala na postavu djela Ivana Meštrovića u Muzeju drniške krajine u Drnišu te bila autorica kataloga tiskanoga 1983. godine.

Međutim, prof. Vesna Barbić bila je organizatorica i realizatorica mnogih izložaba i drugih autora. Ponajprije treba istaknuti veliku izložbu djela Augusta Rodina u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, koja je sigurno bila važan kulturni događaj u 1968. godini. Na toj se izložbi moglo vidjeti 50 skulptura, 10 crteža i 10 akvarela velikog umjetnika. Potom je priredila izložbu *Velikani skulpture, Ivan Meštrović Frano Kršinić Antun Augustinčić* u Kijevu 1980. godine, posmrtnu izložbu Grge Antunca 1973. godine u Šibeniku i 1974. u Zadru te izložbu Joze Kljakovića 1976. u Zagrebu.

Neosporno je da je bogata izložbena aktivnost Atelijera Meštrović odnosno Galerija grada Zagreba pridonijela boljem upoznavanju djela i umjetnosti Ivana Meštrovića ne samo na našim prostorima nego i u inozemstvu. U ovom napisu, dakako, nisu navedeni svi podaci, osobe, događanja, dokumentacija i ostalo što se veže uz četrdeset godina djelovanja i trideset godina izlaganja cjelovitoga stalnog postava Atelijera Meštrović u Zagrebu, već samo najbitniji segmenti sustavnoga muzeološkog rada. Stoga se ispričavam što nisu spomenuti svi oni koji su svojim znanjem, radom, darom, prodajom, informacijom itd. omogućili plodonosan stručni rad djelatnicima Atelijera

Meštrović.

Kao i dosada, i u buduće će osnovni cilj stručnog osoblja Atelijera Meštrović čuvanje, sustavno skupljanje, izlaganje, stručno i znanstveno obrađivanje djela i života Ivana Meštrovića, a time i stvaranje informacijsko-dokumentacijskog centra za proučavanje cjelovitog opusa Ivana Meštrovića. Nadalje, u planu je objavljivanje publikacije u kojoj će se sustavno objavljivati rezultati proučavanja svega onoga što nam je ostavio Ivan Meštrović. Razradom pedagoške djelatnosti i marketinga treba povećati broj skupnih i pojedinačnih posjeta, te osmisliti izazovnost i dinamičnost dugogodišnjega stalnog postava Atelijera Meštrović.

Bilješke:

1. Meštrović, Ivan, *Uspomene na političke ljude i događaje*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1993, str. 141.
2. Ibid, str. 143.
3. Dobronić, Lelja, *Zagrebački Kaptol i Gornji grad nekad i danas*, Školska knjiga, Zagreb, 1988, str. 318.
4. Deanović, Ana, *Meštrovićevi prostori*, Rad JAZU, knj. 423, Razred za likovne umjetnosti, knj. XIII, Zagreb, 1986. str. 19-20.
5. Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine u Zagrebu čuva u Planoteci ostavštinu Viktora Kovačića.
6. Povijesni arhiv u Zagrebu.
7. Arhiva Atelijera Meštrović Arhiva Stjepana Uršića.
8. Arhiva Atelijera Meštrović, Zagreb.
9. Prijepis darovnog ugovora iz 1955. godine nalazi se u arhivi Atelijera Meštrović, Fundacija Ivana Meštrovića u Zagrebu.
10. Arhiva Atelijera Meštrović, Zagreb.
11. Arhiva Atelijera Meštrović, Zagreb.
12. Barbić, Vesna, *Atelje Meštrović*, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 12/1963, 6 (XII), str. 163-165.
13. *Ivan Meštrović. Atelje Meštrović*, katalog, Zagreb 1963; tekst Vesna Barbić.
14. Godine 1982. Restauratorski zavod Hrvatske vodio je popravak i ličenje pročelja kuće. Tada je otkrivena originalna žbuka s izvornom bojom pročelja.
15. Hruškovec, Tomislav. *Atelje Meštrovićsvetište kipara*. Slobodna Dalmacija, Split, 27/1969, 7622 (3. IX), str. 4
16. *Ivan Meštrović*. Galerije grada Zagreba. Atelje Meštrović. Zagreb 1973. /Katalog/ teksta Vesna Barbić.
17. Narodne novine br. 9, Zagreb, 288. veljače 1991, str. 262-263.
18. Baričević, Marina, *Zaštita umjetnina i arhivske građe u Fundaciji Ivana Meštrovića*, *Informatica Museologica*, 174 (XXII), Zagreb, 1991, str. 82-83.
19. Pavić, Vladimira, *Registar ratnih šteta na muzejima i galerijama*, *Ratne štete na muzejima i galerijama u Hrvatskoj*, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb, 1997, str. 156-157.

20. Arhiva Atelijera Meštrović, Zagreb.
21. U ovoj prigodi zahvaljujem Miri Tartaglia-Kelemen, prof., koja nam je omogućila presnimavanje navedenog materijala.
22. *Ivan Meštrović*, katalog, Musée Rodin, Paris 1969; tekst: Cecile Goldsheider, Vesna Barbić.
23. *Ivan Meštrović jugoslav szobraszmuvesz kiállitása*, katalog, Szepmuvrzeti Muzeum, Budapest, 1969; tekst: Vesna Barbić.
24. *Ivan Meštrović (1883-1962)*, katalog, Oficiul pentru organizarea expozitiilor de Arta, Bucuresti, 1970; tekst: Vesna Barbić.
25. *Ivan Meštrović 1883-1962*, katalog, Narodni galerije Valdštejnska jizdarna, Praha, 1970; tekst: Vesna Barbić.
26. *Ivan Meštrović. Izložba skulptura i litografija 1902-1942. iz zbirke Ateljea Meštroviću Zagrebu*, katalog, Moderna galerija Narodnog muzeja Zadar, Zadar, 1976; tekst: Vesna Barbić.
27. *Ivan Meštrović. Izložba skulptura i litografija 1902-1942. iz zbirke Atelijera Meštroviću Zagrebu*, katalog, Muzej grada Šibenika, Šibenik, 1976; tekst: Ksenija Kalauz.
28. *Ivan Meštrović 1883-1962. Izložba u povodu 100-godišnjice rođenja*, katalog, Muzejski prostor, Zagreb, 1983; tekst: Božidar Gagro, Duško Kečkemet.

FORTY YEARS OF WORK AND THIRTY YEARS OF THE PERMANENT EXHIBITION AT THE MEŠTROVIĆ STUDIO IN ZAGREB

In 1920, after having spent some twenty years in various European cities, Ivan Meštrović bought a complex of houses from the 17th and 18th century in the Old Town in Zagreb, in Mletačka Street, numbers 6, 8 and 10. He refurbished this complex into a family home with the addition of a studio and atrium (1920-1923). In order to carry out the building of the annexe and the refurbishment, he commissioned the architect Viktor Kovačić, and later on the architect Harold Bilinić. Ivan Meštrović lived in this house with his family until 1942, when he left Zagreb.

A bequest was drawn up between Ivan Meštrović and Miloš Žanko as the representative of the government of the People's Republic of Croatia in the form of a contract on January 31st 1952, and this deed formed the basis for the formation of the Meštrović Studio as a museum and gallery institution. Ivan Meštrović donated:

1. The house and studio in Mletačka Street in Zagreb with a certain number of works in marble, bronze, plaster of Paris and wood. The artist's home was refurbished into the Meštrović Studio in Zagreb.
2. The family villa in Split, with a large number of works in marble, bronze, plaster of Paris and wood. This building was also turned into a museum and gallery institution: the Meštrović Gallery in Split.
3. The Crikvine Kaštelet, a fortified Renaissance villa that Ivan Meštrović bought in 1939, was adapted according to his plans and the Church of the Holy Cross and an atrium were added. Today, Meštrović's stone bas-reliefs with scenes from Christ's life and a crucifix are exhibited at the Church of the Holy Cross.
4. The Church of the Most Holy Redeemer, with the tomb of Ivan Meštrović's family in Otavice, was built according to the design by Ivan Meštrović (1926-1931). The sculptor and members of his family are buried in the crypt.

In 1954, following the bequest, the Conservation Department in Zagreb took over the supervision and temporary administration of Ivan Meštrović's collection in Mletačka Street, while on January 1st 1959, the administration of the collection at the Meštrović Studio was handed over to the City Gallery of Contemporary Art in Zagreb (later the Galleries of the City of Zagreb). The City Gallery of Contemporary Art drew up a long-term plan of work for the Meštrović Studio as well as a

plan for restoring and presenting the permanent exhibition of the Meštrović Studio.

The first part of the permanent exhibition of the works of Ivan Meštrović in the atrium, studio and garden of the Meštrović Studio was formally opened to the public on September 6th 1963. The exhibits were selected by Vesna Barbić, and the exhibition was designed by Edo Kovačević. The adaptation of the atrium, studio and garden was carried out according to the design by the architect Miroslav Begović, and his work received the Award of the City of Zagreb for 1963.

The second part of the permanent exhibition of the works of Ivan Meštrović was open to the public on March 21st 1969. The adaptation of the house and the exhibition design were carried out according to plans by the architect Vojteh Delfin, while the selection of exhibits was once again made by Vesna Barbić. The Meštrović Studio in Zagreb was then completely open to the public.

The permanent exhibition of the works of Ivan Meštrović at the Meštrović Studio includes 100 sculptures in marble, stone, wood, plaster of Paris and bronze, as well as 18 drawings and 8 lithographs from the Album of Lithographs from 1923.

The exhibited works of art were made and drawn by Ivan Meštrović during the first four decades of his work, namely between 1904 and 1942. The concept of the exhibition was subordinated to the demands of the space, so that it did not follow a chronological order, stages of development or the thematic grouping of exhibits, but in such a way as to enable the visitor to experience the powerful creativity of Meštrović's all-round characteristics in the authentic surroundings where the artist lived and worked.

In 1991 the Parliament of the Republic of Croatia adopted the Act concerning the Ivan Meštrović Foundation that unified Meštrović's bequest, namely the institutions of the Meštrović Studio in Zagreb (the administrative centre), the Ivan Meštrović Gallery and the Crikvine Kaštelet in Split and the Church of the Most Holy Redeemer (the family mausoleum) in Otavice.

Today the holdings of Meštrović's Studio hold 312 inventoried works by Ivan Meštrović and works by other artists (Anka Kuzmanić, Stipe Sikirica, Marijan Trepša, Ljubo Babić and others). The holdings were expanded over the years primarily by casts in bronze with the permission of Ivan Meštrović or his heirs, as well as through acquisitions and donations of works of art. Over the years much archival and documentation material has been collected, as well as a library, a collection of photographs, press-clippings and so on.

Meštrović's Studio also holds items that are the

property of the heirs of Ivan Meštrović and were not included in the 1952 bequest, but are kept at the Studio. There is also a number of works by Ivan Meštrović as well as those by other artists, the Ivan Meštrović archives, a library, a collection of photographs and architectural plans of Meštrović's projects and monuments, both those that have been realised and those that have not.

The Ivan Meštrović Foundation supervises and cares for the entire donation made by Ivan Meštrović with the basic aim of protecting the name and work of Ivan Meštrović and with the task of a professional and adequate presentation of the bequest to the public. Our aim and activities include the collection, the keeping of records, the professional and scholarly historical and artistic treatment of the life and work of Ivan Meštrović as a whole, as well as the foundation of an information and documentation centre for the study of the artist's work. Furthermore, our task is to present the works of Ivan Meštrović through the organisation of exhibitions and participation in exhibitions of various types, both in Croatia and abroad, relating to the work of Ivan Meštrović.

